

Received:	December	21, 2022
Revised:	November	30, 2023
Accepted:	December	9, 2023

Managing Personal Savings for Retirement Plan

Pitchaphat Samparu¹ Suphattra Yodsurang²

Rachaya Pakdeejit³ Charn Tharawas⁴

Abstract

This academic article aims to identify problems in savings management retirement planning and the presentation of personal savings management for retirement planning. Introducing the concept of savings preparation before entering retirement age welfare financial instruments. financial planning. investment risk and creating financial stability for retirement. It is a framework for analysis and synthesis for further presentation of personal savings management of retirement planning.

Findings are as follows: (1) the problems in managing personal savings namely, income clearly affects savings, income is either too little or too low, and career instability. Higher expenditures were attributed to the rising cost of living, instability in the Economy, politics, and wars. In terms of family burdens, the obstacles to being a member of the Sandwich Generation, taking care of two generations of people are the parent and the children's generation. (2) Personal financial planning in terms of retirement planning, important personal financial planning, determines the age at which you want to retire, Amount of money required, and reviews the plan regularly. And (3) Personal savings management for retirement planning. For the purpose of living life through financial management and planning, prevent various problems, and build wealth by managing savings for retirement in a stable manner.

Keywords: The Preparation Before Retirement; Managing Savings; Retirement Planning

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Samparu, P., Yodsurang, S., Pakdeejit, R., & Tharawas, C. (2023). Managing personal savings for retirement plan. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 13(3), 587-601.

¹ Doctor of Management Program in Management Innovation, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
96 Moo 3 Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170, Thailand

Corresponding Author Email: pitchaphat.sam@gmail.com

^{2,3,4} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทนำ

ประชากรโลกกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว “ผู้สูงอายุวัยปลาย” ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากขึ้นถึง 151 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด ประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ร้อยละ 35 อิตาลี ร้อยละ 30 และโปรตุเกส ร้อยละ 30 สำหรับประเทศไทย ร้อยละ 19 ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คาดการณ์ในปี พ.ศ. 2574 ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2022) เทียบกับประชากรเด็กที่มีอัตราเกิดน้อยลง ในหลายประเทศพยายามหาวิธีเตรียมความพร้อมให้แก่ประเทศตนเอง โดยจัดให้เสียภาษีหรือให้แรงงานวัยทำงานต้องออมเงินผ่านกองทุนต่างๆ เพื่อการเกษียณอายุโดยการเกษียณอายุเป็นสิ่งที่คนในสังคมต้องพบเจอ ในช่วงวัยทำงานจึงควรเตรียมความพร้อมทางการเงินก่อนการเกษียณอายุ คนไทยจำนวนมากยังประสบปัญหาทางการเงินในชีวิตวัยเกษียณ สาเหตุหลักมาจากการขาดการวางแผนทางการเงินในช่วงวัยทำงาน การขาดทักษะความรู้และความเข้าใจเรื่องการเงินต้องกำกับด้วยระดับความพอเพียงและขีดความสามารถของแต่ละบุคคล (Bank of Thailand, 2018) ผลการศึกษาเรื่องสังคมสูงวัยกับความท้าทายตลาดแรงงานไทยระบุว่า แรงงานไทยมีแนวโน้มแก่ก่อนวัย คนไทยมีชีวิตหลังเกษียณแบบเงินไม่พอใช้ทำให้คุณภาพชีวิตแยลง โดยสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนไทยมีแนวโน้มลดลง ความจำเป็นเร่งด่วนในการเตรียมให้ผู้สูงอายุมิรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ความเพียงพอต่อรายได้มาจาก 3 ปัจจัยหลัก (1) จำนวนเงินออมในแต่ละงวด (2) ระยะเวลาที่ออม และ (3) รูปแบบการนำเงินไปลงทุน ซึ่งการมีรายได้ไม่เพียงพอของผู้สูงอายุมาจากออมต่ำ ออมสั้น และออมไม่เป็นนัยเอง (Capital Market Academy, 2022)

ปัจจุบันหน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญส่งเสริมประชาชนออมเงินและลงทุนในระยะยาว เพื่อสร้างรายได้ทดแทนรายได้จากการทำงานเมื่อเกษียณอายุ จากการศึกษาของนางพรอนงค์ บุชราตระกูล ได้จัดทำ “ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ” (National Retirement Readiness Index--NRRI) เพื่อหาเครื่องมือวัดระดับความพร้อมหรือไม่พร้อมของคนในประเทศไทยหลังเกษียณ พบว่า ตัวเลขความพร้อมด้านการเงินค่าเฉลี่ยของประเทศมีความพร้อมต่ำกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ ด้านรายจ่ายของคนสูงวัยจะอยู่รอดหลังเกษียณ คือ จำนวน 3,000,000 บาทต่อคน ต้องทยอยนำเงินมาใช้จ่ายในระดับจำนวน 6,000-7,000 บาทต่อเดือน แต่ปัจจุบันมีการใช้จ่ายที่ระดับจำนวน 10,000 บาทต่อเดือน หมายความว่ามีการใช้เงินมากกว่าเงินที่มีเก็บอยู่ (Chulalongkorn University, 2022)

ดังนั้น การจัดการเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณ ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการการเงินส่วนบุคคลในการวางแผนเกษียณอายุที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหารายได้ ปัญหาค่าใช้จ่าย และปัญหาภาระครอบครัว การศึกษาการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในการวางแผนเกษียณอายุ รวมถึงเสนอการจัดการการเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุ จะส่งผลให้บุคคลมีความมั่นคงเพียงพอบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และมีส่วนช่วยให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความแข็งแกร่งในระดับรากฐานส่งผลให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการออม

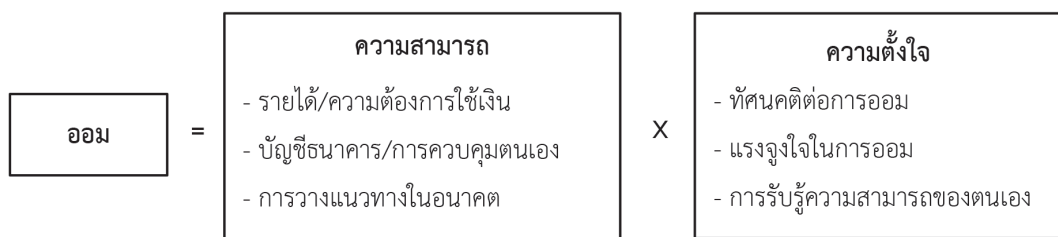
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออมที่ว่าด้วยทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวรของ Friedman (1957) ครัวเรือนจะมีพฤติกรรมจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่ได้รับ รายได้ 2 ส่วน คือ

รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งกำหนดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค 2 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption) ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง มีความสัมพันธ์กันระหว่างการบริโภคกับรายได้จากการบริโภคถาวรจะเป็นสัดส่วนกับรายได้ถาวร โดยตัวแปรประเภทชั่วคราวจะไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรประเภทถาวร หมายถึง แนวโน้มของการบริโภคชั่วคราวจากรายได้จะมีค่าเป็นศูนย์ จะเห็นได้ว่าการบริโภคครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) มีความสัมพันธ์ในสัดส่วนคงที่ โดยระดับการออมเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นมีการออมที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย และแรงจูงใจอื่นๆ ทำให้เกิดการออม เช่น เพื่อการศึกษาของบุตร เพื่อใช้จ่ายในชีวิตหลังเกษียณอายุ เพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ความหมายของการออมโดยทั่วไป การออมหมายถึง เก็บหอมรอมริบ เก็บรวบรวมไว้ทีละเล็กทีละน้อย หรือการที่เรายอมเสียสละเงินส่วนที่สามารถนำไป

ใช้จ่ายทันที แต่เลือกที่จะนำไปเก็บไว้ใช้ในอนาคตแทน เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น เช่น ตกงาน ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย หรือเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ (Pimonrattanakon, 2012) หรือหมายถึง การแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อไว้ในอนาคตเพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน

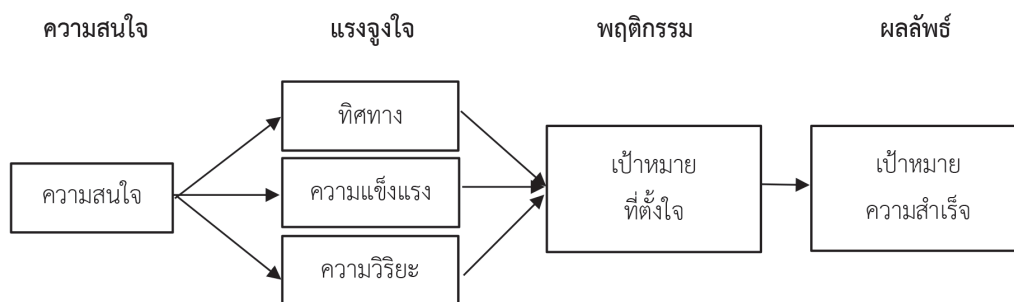
การออมที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเก็บออมและความตั้งใจในการออม (Katona, 1975) หมายความว่า ผู้ที่สามารถมีเงินออมได้ ก็ยังจำเป็นต้องมีความตั้งใจที่จะออมถึงจะมีเงินออม และในทางกลับกันผู้ที่มีความตั้งใจจะออม ก็ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการออมถึงจะออมเงินได้ ความสามารถในการออมประกอบด้วย รายรับ โครงสร้างสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงิน การควบคุมตนเองและการกำหนดเป้าหมายในอนาคต ขณะเดียวกันความตั้งใจในการออมมีความสำคัญรวมไปถึงทัศนคติ แรงจูงใจ และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ภาพ 1 ทฤษฎีการออมที่เป็นผลลัพธ์จากความสามารถ และความตั้งใจ (Otto, 2013)

ซึ่งทฤษฎีการออมนี้สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการของการจูงใจ (motivation process theory) ที่ระบุว่า ในการที่จะให้เกิดผลลัพธ์นั้น จะเริ่มจากความสนใจ เทียบได้กับการกำหนดเป้าหมาย

อนาคตหรือจุดมุ่งหมายในการออม ส่งต่อไปที่แรงจูงใจ เช่นเดียวกับแรงจูงใจในการออมจะทำให้เกิดพฤติกรรม คือ พฤติกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดการออม สุดท้ายแล้วจึงเกิดผลลัพธ์คือการลงมือออม (Rounds & Su, 2014)

ภาพ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจ แรงจูงใจ พฤติกรรม และผลลัพธ์ (Round & Su, 2014)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน

ความหมายของความรู้ทางการเงิน คือ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทางการเงิน ประกอบด้วย ความรู้ด้านดอกเบี้ย ความรู้ด้านเงินเพื่อและความรู้ด้านความเสี่ยง ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน พบว่าผู้มีความรู้ทางการเงินน้อยจะมีปัญหานี้สิน ไม่ชอบลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ขาดการสะสมความมั่งคั่ง ขาดการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ (Van Rooij, Lusardi, & Alessie, 2011) ทักษะความรู้และความเข้าใจที่ช่วยให้สามารถจัดการทรัพยากรทางการเงิน ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อมูลครบถ้วนตั้งแต่การหารายได้ การออม การลงทุน การจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่าย การจัดการหนี้ และการวางแผนทางการเงินในหลากหลายบริบททางการเงิน ช่วยให้สามารถมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจ

ในขณะที่ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development--OECD) ให้หลัก การความรู้ทางการเงิน/ทักษะทางการเงิน หมายถึง ชุดความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญความชำนาญ ทักษะ และพฤติกรรม ในลักษณะที่มีผลให้บุคคล เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดีและในที่สุดจะช่วยส่งผล ให้บุคคลมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ประกอบด้วยทักษะ

3 ด้าน คือ

1. ความรู้ทางการเงิน (financial knowledge) หมายถึง ความรู้และความเข้าใจ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงินและสามารถใช้ความเข้าใจเหล่านั้นในการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล เพื่อมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน
2. พฤติกรรมทางการเงิน (financial behavior) หมายถึง พฤติกรรมในการบริหารเงิน การตัดสินใจทางการเงิน การกู้ยืมเงิน การออม และการวางแผนรายรับรายจ่ายทางการเงิน
3. ทศนคติทางการเงิน (financial attitude) หมายถึง แนวคิดด้านการเงิน การออม และการใช้เงิน

การวางแผนการเงินส่วนบุคคล

ความหมายของการวางแผนการเงินส่วนบุคคล การวางแผนการเงินส่วนบุคคล เป็นกระบวนการประเมิน สรรค์สร้าง และนำแผนการเงินส่วนบุคคลไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายทางการเงินที่แต่ละบุคคลต้องการภายใต้เงื่อนไขแต่ละบุคคล (Wongchan, 2010) องค์การที่จัดตั้งเพื่อดูแลเรื่อง การวางแผนการเงินส่วนบุคคลในสหรัฐอเมริกา (The Certified Financial Planner Board of Standards--CFP) ให้คำนิยามว่า การวางแผนการเงินเป็นการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต (life goals) ของบุคคล ผ่านการบริหารและวางแผน

ซึ่งถูกออกแบบของแต่ละบุคคล เริ่มตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลทางการเงิน กำหนดวัตถุประสงค์ ตรวจสอบฐานะทางการเงินในปัจจุบัน กำหนดกลยุทธ์และแผนทางการเงิน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในอนาคต

นอกจากนี้ การวางแผนการเงินส่วนบุคคล คือ การบริหารจัดการเงินที่ได้มาและวางแผนการใช้เงินให้ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ทางการเงินที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพชัดเจน การวางแผนทางการเงินประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ (Office of Insurance Commission, 2016)

1. การวางแผนการออม (savings planning) ข้อมูลทางการเงินส่วนบุคคล การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและครบถ้วน ในรูปแบบของงบการเงินส่วนบุคคล ได้แก่ งบดุลส่วนบุคคลหรืองบแสดงความมั่งคั่งสุทธิส่วนบุคคล และงบกระแสเงินสดส่วนบุคคล

2. การวางแผนลงทุน (investment planning) เป็นกระบวนการกำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการลงทุน ภายใต้ระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การวางแผนภาษี (tax planning) เป็นการเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน ในช่วงทำงานของทุกคนยังมีภาระภาษีที่ต้องชำระใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี ถ้าวางแผนภาษีที่ดีอาจจะได้รับเงินคืนภาษี ภาษีที่ได้รับคืนสามารถนำเงินไปต่อยอดเพื่อออกดอกผล เป็นการเพิ่มเงินในระยะยาวได้อีกทาง

4. การวางแผนประกันภัย (insurance planning) เป็นการปกป้องทรัพย์สินที่มีอยู่เป็นการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สิน หรือรายได้ของผู้วางแผน เพื่อประโยชน์จากเงินในระยะยาว การวางแผนทำประกันต่างๆ เช่น การวางแผนประกันชีวิต การวางแผนประกันสุขภาพ และการวางแผนประกันภัยในทรัพย์สิน

5. การวางแผนเพื่อการเกษียณ (retirement planning) เป็นการวางแผนการออมระยะยาว เพื่อ

นำเงินที่ออมหรือสะสมในวันนี้ไปใช้ในวัยหลังเกษียณ ยิ่งบุคคลสามารถวางแผนเกษียณได้เร็วมากเท่าไร ก็มีโอกาสที่จะมีอิสรภาพทางการเงินเร็วขึ้น

6. การวางแผนมรดก (estate planning) เป็นการวางแผนการส่งมอบกระจายทรัพย์สินไปยังทายาทหรือผู้ที่เจ้าของมรดกต้องการยกให้อย่างถูกต้อง ป้องกันปัญหาความขัดแย้งภายหลัง

แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ

Atchley (1994) กล่าวว่า การเกษียณอายุ เป็นการออกจากภาวะการหนึ่งเพื่อไปสู่อีกภาวะการหนึ่งจากสิ่งแวดล้อมหนึ่งไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ บุคคลที่เกษียณอายุจะมีรายได้จากบำเหน็จ หรือบำนาญ โดยไม่ต้องทำงาน ซึ่งเกณฑ์การเกษียณของแต่ละประเทศ จะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่จะอยู่ในช่วงอายุ 50-65 ปี กระบวนการเกษียณอายุแบ่งเป็น 6 ระยะ ระยะที่ 1 ระยะก่อนการเกษียณอายุ (pre-retirement) แบ่งได้ 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการเกษียณอายุ (remote Phase) และระยะใกล้เกษียณอายุ (near phase) ระยะที่ 2 ระยะหลังเกษียณอายุใหม่ๆ (honeymoon phase) ระยะที่ 3 ระยะเริ่มรู้สึกเบื่อหน่าย (disenchantment phase) ระยะที่ 4 ระยะเริ่มปรับตัว (re-orientation phase) ระยะที่ 5 ระยะปรับตัวได้ (stabilization phase) และ ระยะที่ 6 ระยะสุดท้ายของชีวิต (termination phase) (Benchawan, 2015)

ในประเทศไทยกำหนดการเกษียณอายุมีบังคับใช้ในการจ้างงานที่เป็นทางการ เท่านั้น สำหรับภาคราชการเรียกว่า “การเกษียณอายุราชการ” โดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 กำหนดให้ข้าราชการพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุ 60 ปีบริบูรณ์ ยกเว้นราชการบางประเภท สำหรับภาคเอกชนการกำหนดอายุเกษียณเป็นเรื่องของนายจ้างที่กำหนดไว้ในระเบียบการจ้างงาน โดยนายจ้างอาจ

กำหนดอายุมากกว่าหรือน้อยกว่าอายุ 60 ปีก็ได้ การเกษียณอายุภาคเอกชนถือเป็นการเลิกจ้าง เนื่องจากลูกจ้างอายุเกินและขาดคุณสมบัติ นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย แต่ไม่ต้องจ่ายค่าบอกกล่าวล่วงหน้าเพราะได้กำหนดไว้ในระเบียบการจ้างงานแล้ว แม้ภาคเอกชนยังไม่มีกำหนดเกษียณอายุไว้แต่ลูกจ้างเอกชนที่เป็นสมาชิกของกองทุนประกันสังคมจะสามารถรับผลประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพได้เมื่ออายุ 55 ปีบริบูรณ์เป็นต้นไป

การเตรียมพร้อมก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอายุ

นอกจากนั้น Stock Exchange of Thailand (2010a) การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่วัยเกษียณ คือ การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ การปรับเปลี่ยนทัศนคติเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยการเตรียมความพร้อมทางการเงิน เป็นเรื่องที่สำคัญ ต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนเกษียณอายุ โดยส่วนใหญ่เริ่มเมื่อมีอายุใกล้จะเกษียณทำให้มีเวลาเตรียมตัวน้อยเกินไป การเตรียมพร้อมต้องพิจารณาปัจจัยด้านอายุที่คาดว่าจะเกษียณ จำนวนเงินที่ต้องการจะให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ Atchley (1994) การเตรียมความพร้อมเกษียณอายุควรเตรียมตัวอย่างน้อย 10-15 ปี แบ่งการเตรียมออกเป็น ก่อนการเกษียณนานๆ (remote phase) ในระยะนี้เริ่มได้ตั้งแต่ก่อนวัยทำงาน หรือเริ่มเมื่อวัยทำงาน สิ่งที่เตรียม ได้แก่ ด้านการเงิน การใช้เวลาว่าง การพัฒนาทักษะต่างๆ และการรักษาสุขภาพ และใกล้เกษียณ (near phase) ในระยะนี้รู้สึกว่าการเกษียณอายุใกล้ถึงแล้ว เช่น คู่สมรสหรือเพื่อนร่วมงานเกษียณอายุ สิ่งที่เตรียม ได้แก่ ด้านจิตใจ และด้านทัศนคติต่อการเกษียณอายุ สอดคล้องกับ Leedy and Wynbrandt (1987) การเตรียมตัวเกษียณอายุ มีดังนี้ การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมด้านที่

อยู่อาศัย และการเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมพร้อมต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป ข้อมูลอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ อัตราเงินเฟ้อ อัตราส่วนเงินได้ที่ต้องการภายหลังเกษียณเทียบกับก่อนเกษียณ จำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่ภายหลังเกษียณ และข้อมูลแหล่งเงินออมวิธีประมาณการเงินเมื่อเกษียณอายุ และ (2) ประมาณการทางการเงินเพื่อวัยเกษียณอายุ คำนวณความต้องการเงินเกษียณอายุหรือค่าใช้จ่าย มูลค่าแหล่งเงินออม จำนวนเงินที่ขาดเกินเมื่อเกษียณอายุ และจำนวนเงินต้องออมหรือลงทุนเพิ่ม รวบรวมข้อมูลสินทรัพย์ แหล่งรายได้ เช่น ฝากธนาคาร พันธบัตร หลักทรัพย์ การลงทุน หุ้นสามัญ หุ้นสหกรณ์ ประกันชีวิต ทองคำ อสังหาริมทรัพย์ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เปียยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนประกันสังคม

สวัสดิการเพื่อการเกษียณอายุ Stock Exchange of Thailand (2010b) ระบบการจัดสวัสดิการเพื่อการชราภาพเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเงินในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อบรรเทาความยากจนและการยังชีพของวัยเกษียณ ความคุ้มครองประชาชนวัยเกษียณในประเทศต่างๆ จึงประกอบด้วย

1. รูปแบบที่ให้ประโยชน์กับผู้สูงอายุทุกคน (universal benefit schemes) เป็นการให้ความช่วยเหลือในรูปของบำนาญ (pension) แก่ประชาชนทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ชราภาพตามที่กำหนด โดยไม่คำนึงถึงฐานะความเป็นอยู่ รายได้ หรือสถานภาพการทำงานของผู้ขอรับประโยชน์
2. รูปแบบที่ให้ประโยชน์เฉพาะผู้สูงอายุที่เดือดร้อน (universal social assistance schemes) เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือหลังจากที่ได้ตรวจสอบรายได้ของผู้รับประโยชน์ทดแทนแล้ว
3. รูปแบบการประกันสังคม (social insurance

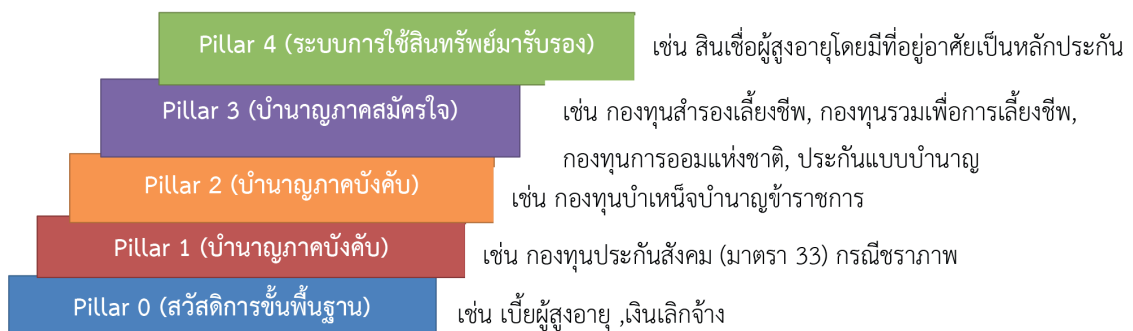
schemes) เป็นการให้ประโยชน์แก่สมาชิกในวัยเกษียณในรูปแบบของบำนาญ โดยมีการพิจารณาจากประวัติการทำงานหรือการจ่ายเงินสมทบของสมาชิก

4. รูปแบบกองทุนเงินสะสม (provident funds) เป็นการให้ประโยชน์ในรูปของเงินก้อนให้แก่ผู้ที่ได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนและมีอายุถึงเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เงินก้อนจะประกอบด้วย เงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุน รวมถึงดอกผลที่ได้รับจากกองทุน และในบางครั้งเงินก้อนอาจถูกเปลี่ยนสภาพให้อยู่ในรูปของบำนาญได้แต่โดยปกติเงินก้อนจะจ่ายให้คราวเดียวเท่านั้น

แนวคิดระบบหลักประกันเพื่อการเกษียณของธนาคารโลก และเทียบเคียงกับระบบหลักประกันเพื่อการเกษียณในกรณีของประเทศไทย ศึกษาถึงความเพียงพอทางการเงินเพื่อการเกษียณหากมีการเตรียมการทางการเงินตามระบบหลักประกันเพื่อเกษียณตามมาตรการของภาครัฐในกรณีของประเทศไทย นโยบายหลายเสาหลัก (multi-pillar) ของธนาคารโลก เพื่อลดปัญหาของประชากรในแต่ละประเทศที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพหลังเกษียณ

และลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐเพื่อนำเงินไปพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ ตามทฤษฎีเสาหลัก 5 ดังต่อไปนี้ (Jarungkitkul, Apinuntkul, & Piem-ongsuk, 2021) Pillar 0 เป็นระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองความยากจน

ยามชราภาพ โดยมีลักษณะเป็นระบบช่วยเหลือสังคม ไม่ต้องการจ่ายเงินสมทบ Pillar 1 เป็นระบบบำนาญภาคบังคับที่กำหนดผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกษียณ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสม่ำเสมอในการบริโภค คุ้มครองความยากจนยามชราภาพ โดยมีการจ่ายเงินเข้ากองทุน ซึ่งอาจมาจากนายจ้าง ลูกจ้างหรือภาครัฐ โดยภาครัฐมีหน้าที่เป็นผู้บริหารกองทุนเป็นระยะเวลาต่อเนื่องจนเกษียณ Pillar 2 เป็นระบบบำนาญภาคบังคับที่กำหนดจำนวนเงินสะสมเข้ากองทุนเพื่อรองรับการเกษียณ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสม่ำเสมอในการบริโภค คุ้มครองความยากจนยามชราภาพด้วยวิธีการมีบำนาญแบบขั้นต่ำ โดยผู้ออมสามารถเลือกนโยบายการลงทุนเองได้ และสามารถเลือกรูปแบบการรับเงินเมื่อเกษียณได้แบบเงินก้อนหรือเงินงวดรายเดือน Pillar 3 ระบบบำนาญภาคสมัครใจที่กำหนดจำนวนเงินสะสมเพื่อรองรับการเกษียณ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสม่ำเสมอในการบริโภค โดยผู้ออมจะได้รับเงินสะสมพร้อมผลตอบแทนหลังเกษียณ ซึ่งผู้ออมสามารถเลือกนโยบาย รูปแบบการลงทุนเองได้ โดยภาคเอกชนเป็นผู้จัดตั้งและบริหารจัดการเงินออม และ Pillar 4 (non-financial) เป็นระบบที่ใช้ทรัพยากรอื่นและการเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ เพื่อรองรับการใช้ชีวิตหลังเกษียณ สำหรับประเทศไทย ตามภาพ 3 ทฤษฎีเสาหลัก 5 ดังนี้

ภาพ 3 ทฤษฎีเสาหลัก 5 ด้าน เพื่อเกษียณอายุ

การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ

ในขณะที่ Yeung (2013) ได้กล่าวว่า การวางแผนเกษียณอายุ หมายถึง พฤติกรรมในการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านจิตใจ วัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมในชีวิตเกษียณให้มีความมั่นคงและมีความสุขในชีวิต ความตั้งใจที่จะเกษียณอายุของ และงานวิจัยของ Solem, Syse, Furunes, Mykletun, De Lange, Schaufeli, and Ilmarinen (2016) พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติ และความรู้ในด้านการทำงาน การเงิน และการดำเนินชีวิต ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจของการทำงานจนครบอายุ เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอเมื่อหลังเกษียณหรือการเพิ่มขึ้นของรายได้ ความสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมในสังคม และการสนับสนุนทางสังคม กระบวนการในการวางแผนโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การเตรียมความพร้อม การวางแผน และการประมาณการรายได้ทางการเงินสำหรับไว้ใช้จ่ายในช่วงวัยเกษียณ การรวบรวมข้อมูลข้อมูลต่างๆ และการติดตามข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญต่อการเกษียณอายุ ทางด้านการเงิน การลงทุน การตลาด การเมืองและเศรษฐกิจ

ความเพียงพอจากการออมเพื่อเตรียมเกษียณ จำนวนเงินออมทั้งหมดที่สะสมไว้จนถึงวันที่คาดว่าจะเกษียณซึ่งมากกว่าหรือเท่ากับจำนวนเงินที่ต้องการมีไว้ใช้สำหรับการบริโภคในช่วงเวลาเกษียณ โดยบุคคลต้องการออมเงินและสะสมทรัพย์สินไว้ เพื่อเตรียมเข้าสู่วัยเกษียณจะต้องเลือกระดับการบริโภคที่เหมาะสมระหว่างช่วงวัยทำงาน ซึ่งระดับความมั่งคั่งจะสูงสุด ณ วันเกษียณ จากนั้นการใช้จ่ายจะทำให้ความมั่งคั่งลดลงเมื่อสิ้นอายุขัย อีกทั้ง Fomero and Monticone (2009) กล่าวว่า ความเพียงพอจากการออมขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ (1) โครงสร้างครัวเรือน (2) ความมั่งคั่งจากการสะสมทรัพย์สิน และ (3) รายได้จากผลประโยชน์จากการออมเพื่อการเกษียณต่างๆ

เครื่องมือทางการเงินในการบริหารสภาพคล่องเพื่อเกษียณอายุ ความสำเร็จของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์สถานะทางการเงิน ส่วนการกำหนดเป้าหมายทางการเงินต้องอาศัยข้อมูลทางการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย การจัดทำงบการเงินส่วนบุคคล (personal balance sheet) หรือ งบแสดงความมั่งคั่งสุทธิส่วนบุคคล (personal statement of net worth) และงบกระแสเงินสดส่วนบุคคล (personal statement of cash flow) ซึ่งข้อมูลต้องแสดงความสามารถในการหารายได้ และการใช้จ่าย เป็นการแสดงสถานะทางการเงินว่ามีทรัพย์สิน หนี้สิน วัดความก้าวหน้าของเป้าหมายที่กำหนดไว้ พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของงบการเงินส่วนบุคคลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในอนาคตและสามารถเป็นข้อมูลเพื่อเตรียมคำนวณภาษี

ในการจัดทำงบการเงินส่วนบุคคลต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินส่วนบุคคลต่างๆ แสดงถึงฐานะทางการเงินส่วนบุคคล เช่น สินทรัพย์ที่บุคคลเป็นเจ้าของ หนี้สินที่บุคคลมีภาระผูกพันต้องชำระคืน รวมถึงความมั่งคั่งสุทธิส่วนบุคคล รายได้จากการจ้างงาน ผลตอบแทนจากการลงทุนต่างๆ รวมทั้งข้อมูลทางภาษี ข้อมูลค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทางและการพักอาศัย ข้อมูลด้านประกันภัยประกันชีวิตต่างๆ อุปสรรคในการจัดทำงบการเงินส่วนบุคคล เช่น มีความยุ่งยากและใช้เวลาค่อนข้างมาก และความซับซ้อนในการกำหนดมูลค่าตลาดของสินทรัพย์ที่เหมาะสมเนื่องจากสินทรัพย์หลายประเภทอาจไม่มีสภาพคล่องหรือสภาพคล่องต่ำ ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทำการประเมินมูลค่าความเหมาะสมของสินทรัพย์จากสื่อต่างๆ หรือใช้บริษัทที่ปรึกษาทำการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ต่างๆ ซึ่งสาเหตุที่ไม่ให้ความสำคัญและละเลยกับการวางแผนการเงินอาจมาจากปัจจัยด้านของสภาพ

และฐานะทางการเงิน ด้านความเชื่อและทัศนคติที่ผิด ทำให้บุคคลส่วนใหญ่ไม่ยอมรับรู้ หลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนหรือความเสี่ยงออกไปเรื่อยๆ แต่ในปัจจุบันสาเหตุนี้ได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบุคคลมีการศึกษาที่สูง ได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้มีหลักการเหตุผลยอมรับความจริงถึงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ (Stock Exchange of Thailand, 2010b)

การลงทุนและความเสี่ยงสำหรับการวางแผนการเงินเพื่อเกษียณอายุ การออมเงินต้องควบคู่กับการลงทุนเพื่อให้มูลค่าเงินเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เริ่มตั้งแต่การฝากเงินไปจนถึงการลงทุนในตราสารทุน ตราสารหนี้ หรือตราสารทางการเงินใหม่ๆ อสังหาริมทรัพย์ กองทุนรวม และประกันชีวิต โดยบุคคลต้องเข้าใจหลักการลงทุนในลักษณะที่ไม่ควรเก็บไข่ไว้ในตะกร้าเดียวกัน เพราะถ้าสะดุดอาจจะทำให้ไข่ที่เก็บในตะกร้าใบเดียวกันแตกหมดได้ เปรียบเสมือนการลงทุนถ้าหากถือทรัพย์สินประเภทหนึ่งเดียวกัน หากเกิดปัญหาขึ้นอาจทำให้เกิดความเสียหายแบบหมดตัวได้ ทำให้เกิดทฤษฎีการลงทุนสมัยใหม่ คือ การจัดสรรการลงทุนให้เหมาะสมเป็นสิ่งที่จำเป็นในการวางแผนระยะยาวๆ บรรลุเป้าหมายเกษียณอายุ แต่หลักการสำคัญของการลงทุน คือ ผลตอบแทนสูงย่อมมีความเสี่ยงสูงขึ้นตามปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการลงทุนระยะยาวมีดังนี้ (Stock Exchange of Thailand, 2010a)

ประการที่ 1 การจัดสรรเงินลงทุน (asset allocation) คือ การเลือกจัดสรรเงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ เช่น เงินสด ตราสารหนี้ ตราสารทุน และหลักทรัพย์อื่นๆ มีต่อความสำเร็จของการลงทุนถึงร้อยละ 91.50

ประการที่ 2 การคัดเลือกหลักทรัพย์ที่ลงทุน (security selection) คือ การคัดเลือกธุรกิจที่ลงทุน เช่น การเลือกลงทุนในหุ้นของบริษัทหนึ่งบริษัทใด หรือการเลือกลงทุนในพันธบัตรตัวหนึ่งตัวใดการคัดเลือก

ต้องพิจารณาปัจจัยพื้นฐานในหลักทรัพย์ที่มีพื้นฐานที่ดี มีราคาที่เหมาะสม และมีโอกาสที่ราคาหรือมูลค่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต มีผลต่อความสำเร็จการลงทุนร้อยละ 4.60

ประการที่ 3 การจับจังหวะเข้าลงทุนในตลาด (market timing) คือ การที่ผู้ลงทุนจะเลือกระยะเวลาที่จะซื้อขายหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ โดยการเลือกเวลาเข้าออกได้อย่างถูกต้องเพื่อหาผลตอบแทนการลงทุน มีผลต่อผลตอบแทนการลงทุนเพียงร้อยละ 1.80

ประการที่ 4 ปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีกร้อยละ 2.10

Stock Exchange of Thailand (2010a) การวางแผนเพื่อการเกษียณอายุต้องนำเรื่องความเสี่ยงที่อาจเกิดในอนาคตมาพิจารณาการวางแผนเพื่อจะช่วยให้ชีวิตหลังเกษียณเป็นไปตามที่กำหนดไว้ การลงทุนที่ได้ผลตอบแทนสูงก็จะมีความเสี่ยงสูง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ประกอบด้วย ความเสี่ยงที่แท้จริง (pure risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีโอกาสเกิดความเสียหาย แบ่งเป็น ความเสี่ยงภัยทางด้านทรัพย์สิน ความเสี่ยงภัยทางด้านบุคคล ความเสี่ยงภัยทางด้านความรับผิดชอบ มาจากความผิดพลาดของผู้อื่น และความเสี่ยงอันเกิดจากการเก็งกำไร (speculative risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีโอกาสขาดทุน หรือได้กำไรจากการเก็งกำไร

เมื่อบุคคลวางแผนเกี่ยวกับรายได้หลังเกษียณด้วยการลงทุน คาดหวังให้มีรายได้สูงขึ้นจากการได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งรูปแบบการลงทุนขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของแต่ละบุคคลมีระดับความเสี่ยงและผลตอบแทนการลงทุนที่ต่างกัน เช่น (1) ความเสี่ยงต่ำ (low risk) ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน หรือใกล้เคียงกับเงินสด คือ ตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล และประกันชีวิต หรือตราสารหรือหลักทรัพย์ที่ให้การค้ำประกันเงินต้น (2) ความเสี่ยงระดับปานกลาง (moderate risk) ได้แก่ หุ้นที่มีปัจจัยพื้นฐานดีมาก หุ้นกู้ภาคเอกชนที่มีระดับ

ความน่าเชื่อถือในระดับ investment grade (ตั้งแต่ระดับ Baa3 หรือ BBB ขึ้นไป) และอสังหาริมทรัพย์ และ (3) ความเสี่ยงสูง (high risk) ได้แก่ ตราสารอนุพันธ์ หุ้น หรือหุ้นกู้ระดับ junk bond แม้ว่าความเสี่ยงของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน แต่ระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมควรจะเป็นตามช่วงอายุในแต่ละช่วงในการสะสมความมั่งคั่งของชีวิต ประกอบด้วย

1. ช่วงการสะสม (accumulation phase) เป็นกลุ่มคนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปจนถึงช่วง 30 ปีต้นๆ เพิ่งเริ่มทำงานและสร้างอนาคต คนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญต่อความต้องการระยะสั้น สำหรับความเสี่ยงของการลงทุนที่มีระดับความเสี่ยงสูงได้ ควรลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงได้ในสัดส่วนได้ถึง 60 เปอร์เซ็นต์

2. ช่วงการออม (saving phase) เป็นกลุ่มคนอายุ 30 ปีขึ้นไปจนถึง 45 ปี ซึ่งทำงานมาระยะหนึ่งมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายทำให้การสะสมของความมั่งคั่งเป็นบวก เนื่องจากมีเวลาอีก 15-20 ปี จะเกษียณอายุ จึงถือว่าเป้าหมายการออมระยะยาวที่รองรับความเสี่ยงได้สูงมากถึงสูงปานกลางควรลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงได้ 40 เปอร์เซ็นต์ ถึง 60 เปอร์เซ็นต์

3. ช่วงวัยก่อนเกษียณ (pre-retirement phase) เป็นกลุ่มคนที่มีอายุประมาณ 45 ถึง 59 ปี ซึ่งเริ่มปลดจากภาระค่าใช้จ่ายใหญ่ๆ และบุตรใกล้จบการศึกษาแล้ว รายได้ใกล้จุดสูงสุดและมีอัตรารอสูง เริ่มกังวลต่อการเตรียมเงินเพื่อการเกษียณอายุที่ การลงทุนในกลุ่มนี้จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงสูง สัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงของคนกลุ่มนี้คือประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์

4. ช่วงสุดท้ายเป็นช่วงวัยเกษียณ (retirement phase) เริ่มตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป รายได้หลักจากเงินเดือนหมดไป การลงทุนจึงอยู่ที่การรักษาเงินต้นไม่ให้สูญเสียไป ควรมีสินทรัพย์ที่มีความมั่นคงสูง 40 เปอร์เซ็นต์ ถึง 80 เปอร์เซ็นต์ สินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงปานกลางประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ และส่วนที่เหลือจึง

เป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง

การสร้างความมั่นคงทางการเงินเพื่อเกษียณอายุ การสร้างวินัยการออมการลงทุนแบบสม่ำเสมอ การทยอยลงทุนในจำนวนเงินที่เท่าๆ กันเป็นประจำทุกเดือน ลดความผันผวนของตลาดไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนเงินมาก และกระจายลงทุนในช่วงเวลาต่างๆ ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่ำกว่าลงทุนเพียงครั้งเดียว มีวิธีการคือ (1) การเลือกสินทรัพย์ลงทุนที่เหมาะสมกับสไตล์การลงทุนและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของตนเอง (2) การกำหนดความถี่ ระยะเวลาการออม เช่น 1-2 ครั้งต่อเดือน (3) กำหนดจำนวนเงินออม เช่น จำนวน 1,000 บาทต่อเดือน และ (4) ตรวจสอบความถูกต้องการซื้อขายและติดตามบันทึกข้อมูลเสมอ

Stock Exchange of Thailand (2016) การสร้างความมั่งคั่งมี 4 วิธี คือ (1) รู้หา (how to earn) คือ รู้จักวิธีใช้ความสามารถของตนในการหารายได้จากช่องทางต่างๆ ทั้งจากการทำงานและการลงทุน (2) รู้เก็บ (how to save) คือ รู้วิธีการเก็บออมเงินและสร้างวินัยทางการเงิน เพื่อให้ฐานเงินออมขยายตัวรองรับการขยายดอกผลและเพิ่มความมั่งคั่งในอนาคต (3) รู้ใช้ (how to spend) คือ รู้วิธีการใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างเงินออมให้เพิ่มขึ้น และ (4) รู้ขยายผล (how to invest) คือ รู้วิธีนำเงินออมไปลงทุนในทางเลือกต่างๆ เพื่อกระจายความเสี่ยงและแสวงหาผลตอบแทนที่สูงขึ้นอย่างเหมาะสมกับตนเอง

กรอบในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์การจัดการออมเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุ ผู้เขียนได้สังเคราะห์ตัวแปรโดยได้สรุปตัวแปรในสภาพปัญหาการออมเงินส่วนบุคคล ได้แก่

ด้านรายได้ หมายถึง เงินที่นายจ้างจ่ายให้บุคคลเป็นค่าตอบแทนการทำงาน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินประจำตำแหน่ง โบนัส คอมมิชชั่นหรือรายได้รวมอื่นๆ

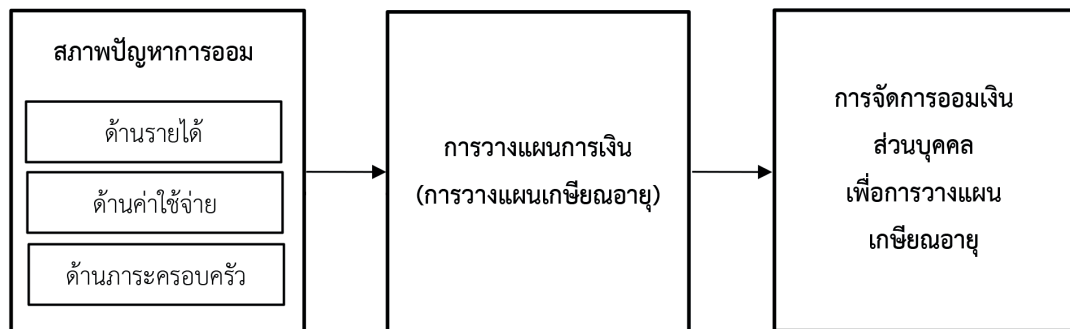
เช่น เงินปันผล ดอกเบี้ยรับ ค่ากรรมธรรม์ประกันชีวิต หรือรายได้จากช่องทางอื่นๆ ที่มีเข้ามาจากรายได้ประจำ

ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง รายการที่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ซื้อสินทรัพย์ต่างๆ ค่าเบี้ยประกัน ค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว และพักผ่อน นอกจากนั้นอาจมีรายจ่ายเพื่อการลงทุน เช่น การซื้อกองทุน ลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ของบุคคล

ด้านภาระครอบครัว หมายถึง เงินที่บุคคลได้ติดค้างอยู่โดยมีภาระจะต้องชำระคืนให้แก่ผู้ให้ยืม โดยมีกำหนดเวลาที่แน่นอนและไม่แน่นอน ได้แก่ จ่ายชำระหนี้ในการผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ ผ่อนเงินกู้เพื่อการศึกษา

ด้านการจัดการออมเงินส่วนบุคคล หมายถึง การตั้งเป้าหมายในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นหลังเกษียณ โดยระหว่างที่มีรายได้ควรจัดหารายได้ให้เพียงพอแก่การใช้จ่าย และเหลือเก็บออมหรือลงทุน เพื่อใช้หลังเกษียณอายุ

จากนั้นผู้เขียนได้บูรณาการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออม ร่วมกับแนวคิดการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้การวางแผนการเงิน (การวางแผนเกษียณอายุ) นำไปสู่วิธีเพื่อให้ได้การจัดการออมเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุ ดังภาพ 4

ภาพ 4 การจัดการออมเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุ

ผลการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวรของ Friedman (1957) เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคอิงกับรายได้ระยะยาวและการบริโภคในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับรายได้ในระยะยาว โดยร่วมกับแนวคิดแนวคิดการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand,

2010b) ตามหลักสูตรวางแผนการเงินชุดวิชาที่ 4 การวางแผนเพื่อวัยเกษียณ พบว่า สภาพปัญหาการออมประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย และด้านภาระครอบครัว เป็นสาเหตุหลักในการจัดการออมเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุ สามารถสรุปปัญหาที่สำคัญได้ 3 ปัญหาดังนี้

1. ด้านรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน มองว่า มีรายได้น้อยหรือต่ำเกินไป ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต และไม่มั่นคงในชีวิต

2. ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินสูงกว่ารายได้หลัก และความไม่แน่นอนของสภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ทำให้ไม่มีเงินเหลือออม

3. ด้านภาระครอบครัว พบว่า ค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร อุปสรรคของการเป็นคนรุ่นแซนด์วิชเงินเนอร์ชั่นดูแลจนถึง 2 รุ่น คือรุ่นลูกและรุ่นพ่อแม่ ทำให้ไม่สามารถออมได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ดังนั้น เพื่อให้สามารถมีเงินออมเพื่อการเกษียณได้มากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ด้วยการบริหารรายได้รายจ่าย การบริหารจัดการหนี้สิน การบริหารความเสี่ยง การบริหารภาษีและบริหารจัดการความมั่งคั่งส่วนบุคคล การสร้างเทคนิคการจัดการออมเงินให้บุคคลออมเพิ่ม ดังนั้นบุคคลที่มีรายได้ควรสร้างวินัยในการออมของตนเอง ด้วยการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อลดค่าใช้จ่ายลงและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

บทสรุป

แม้จะดูเป็นเรื่องที่ยากที่มนุษย์เงินเดือนทั่วไปจะมีอิสรภาพทางการเงินอย่างที่ตั้งใจไว้ เพราะหลายคนยังพึ่งพิงรายได้จากการทำงานหรือเงินเดือนเป็นหลัก การเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการจัดการการวางแผนการเงินในทุกๆ ด้าน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่เราทุกคนไม่ควรมองข้าม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการออมเงินเพื่อเป้าหมายในอนาคต การควบคุมค่าใช้จ่าย การบริหารหนี้สิน การทำประกันเพื่อคุ้มครองความเสี่ยง การใช้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอย่างคุ้มค่า รวมถึงการจัดสรรส่งต่อความมั่งคั่งให้ทายาท ต้องรู้จักลำดับ รู้การจัดหา รู้เก็บรู้ใช้ และรู้ขยายดอกผล ความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเงิน ความเพียงพอการออม เครื่องมือทางการเงิน การลงทุนและความเสี่ยงในการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ อย่างไรก็ตามการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ

อายุเป็นการวางแผนการออมในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนเพื่อต่อยอดเงินออมให้กองเงาขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการการเงินส่วนบุคคลเพื่อการวางแผนเกษียณอายุในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ให้เริ่มออมเพื่อการเกษียณแต่เนิ่นๆ สม่าเสมอ และออมเพิ่มขึ้นให้มากกว่าอัตราการเพิ่มของรายได้เมื่อรายได้เพิ่มมากขึ้น และมีวินัยในการออม และการลงทุน

2. จัดพอร์ตการลงทุนให้มีระดับความเสี่ยงของพอร์ตการลงทุนที่สอดคล้องกับอายุ หรือระยะเวลาการลงทุน กล่าวคือ การเริ่มลงทุนแต่เนิ่นๆ ทำให้มีระยะเวลาการลงทุนที่นานก่อนถึงวันเกษียณอายุ และปรับพอร์ตให้มีความเสี่ยงลดลงเมื่อเข้าใกล้ช่วงเกษียณอายุ จะช่วยให้ผลตอบแทนโดยเฉลี่ยของพอร์ตในระยะยาวปรับเพิ่มสูงขึ้น

3. พิจารณาเพิ่มอายุเกษียณตามที่กฎหมายกำหนดจาก 60 ปี เป็น 62-65 ปี เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ในอนาคต ทำให้คนมีอายุขัยเฉลี่ยที่ยืนยาวขึ้น เมื่อพิจารณาอายุเกษียณตามที่กฎหมายกำหนดของประเทศอื่นประกอบ พบว่าโดยส่วนใหญ่มีการขยายอายุเกษียณเพิ่มมากกว่า 60 ปี องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development--OECD) ได้สำรวจกลุ่มประเทศสมาชิกในปี ค.ศ. 2018 พบว่า จะมีอายุเกษียณผู้ชายเฉลี่ย 64.2 ปี และผู้หญิงเฉลี่ย 63.5 ปี การขยายอายุเกษียณส่งผลทั้งในส่วนของระยะเวลาการเก็บออมและลงทุนที่นานขึ้น รวมทั้งเป็นการลดภาระทางการคลังของภาครัฐในด้านสวัสดิการทางการเงินเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในการดูแลตนเองอีกด้วย

References

- Atchley, R. C. (1994). *Social forces and aging: An introduction to social gerontology*. Wadsworth.
- Bank of Thailand. (2018). *Aging society and the challenges of the Thai labor market*. Author. [In Thai]
- Benchawan, P. (2015). The preparation before the retirement. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(1), 82-92. [In Thai]
- Capital Market Academy. (2022). *Saving through spending: STS*. Retrieved from <https://www.cma.in.th/cma/academicPaper/download/4> [In Thai]
- Chulalongkorn University. (2022). *Chula pointed out that Thai people save less money, have less than 40% readiness after retirement*. Retrieved from <https://www.chula.ac.th/clipping/84815> [In Thai]
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2022). *Situation of the Thai Older Persons 2021*. Mahidol University, Institute for Population and Social Research. [In Thai]
- Friedman, M. (1957). *Theory of the consumption function*. Princeton University Press.
- Jarungkitkul, W., Apinuntkul, N., & Piempongsuk, M., (2021). *Just saving and investing according to the Retirement Insurance System can retire with peace of mind?*. Retrieved from https://www.tfpa.or.th/9e6417ebffecf071/resources4_1_6402.html#1 [In Thai]
- Katona, G. (1975). *Psychological economics*. Elsevier.
- Leedy, J. J., & Wynbrandt, J. (1987). *Executive retirement management: A manager's guide to the planning and implementation of a successful retirement*. Facts on File.
- Office of Insurance Commission. (2016). *Practical guide for life insurance brokers*. Author. [In Thai]
- Otto, A. (2013). Saving in childhood and adolescence: Insights from developmental psychology. *Economics of Education Review*, 33, 8-18.
- Pimonrattanakan, S., (2012). *Personal finance*. SE-Education. [In Thai]
- Rounds, J., & Su, R. (2014). The nature and power of interests. *Current Directions in Psychological Science*, 23(2), 98-103.
- Solem, P. E., Syse, A., Furunes, T., Mykletun, R. J., De Lange, A., Schaufeli, W., & Ilmarinen, J. (2016). To leave or not to leave: retirement intentions and retirement behaviour. *Ageing & Society*, 36(2), 259-281.
- Stock Exchange of Thailand. (2010a). *Financial planning course: Course 1 financial planning basics*. Retrieved from <https://media.set.or.th/set/Documents/2022/Jul/50.pdf> [In Thai]

- Stock Exchange of Thailand. (2010b). *Financial planning course: Course 4 planning for retirement*. Retrieved from <https://weblink.set.or.th/dat/setbooks/e-book/91.pdf> [In Thai]
- Stock Exchange of Thailand. (2016). *Money must be planned with 4 know-hows to be secure in retirement*. Retrieved from https://weblink.set.or.th/dat/vdoArticle/attachFile/AttachFile_1491965937961.pdf [In Thai]
- Van Rooij, M. C., Lusardi, A., & Alessie, R. J. (2011). Financial literacy and retirement planning in the Netherlands. *Journal of Economic Psychology*, 32(4), 593-608.
- Wongchan, R. (2010). *Personal financial management*. The Stock Exchange of Thailand. [In Thai]
- Yeung, D. Y. (2013). Is pre-retirement planning always good? An exploratory study of retirement adjustment among Hong Kong Chinese retirees. *Aging & Mental Health*, 17(3), 386-393.